

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Яніцька Інна Анатоліївна МЕДІАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ УСПІШНОГО АДВОКАТА	171
Бітов Іван Андрійович ПОВНОВАЖЕННЯ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРИ ВІДКРИТТІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	173
Кисельов Вадим Костянтинович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	176
Колечко Дмитро Миколайович ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ.	179
Лукасевич Геннадій Олегович ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ НЕМАЙНОВОГО ХАРАКТЕРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	181
Мельниченко Анна Володимирівна ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ ЯК СКЛADOVA РЕФОРМИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	184
Парфьонов Георгій Володимирович ДОКУМЕНТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ ВИКОНАВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ НАКЛАДЕННЯ ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА БОРЖНИКА	187
Поліщук Павло Анатолійович ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ РОДИННИХ ВІДНОСИН МІЖ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ	190
Русецька Оксана Олександрівна ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ	193
Сатановська Олена Валентинівна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ. ...	195
Снітко Андрій Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ЕСТОПЕЛЮ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.	198
Федорчук Юлія Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСА ТАКИМ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЄ ВИКОНАННЮ	201

СЕКЦІЯ 14. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонова Олена Іванівна ПРАВО НА ЦИФРОВУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ ЦИФРОВИХ ПРАВ	203
Ульянова Галина Олексіївна ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ	207
Бааджы Наталія Пилитівна ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	210
Галупова Лариса Ігорівна ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ІМІДЖЕВИХ ПРАВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	213
Ennan Ruslan ARTIFICIAL INTELLIGENCE, INTELLECTUAL PROPERTY AND PATENT LAW: THE PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION	216

Список використаних джерел:

1. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. Ст. 542.
2. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 24 квітня 2024 року у справі № 234/14340/16, провадження № 61-16210св23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119045108>.
3. Судова практика щодо вирішення питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України : лист Верховного Суду України від 01.02.2013. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0003700-13#Text>.
4. Грень Н. М. Окремі аспекти відповідальності за невиконання батьками аліментних зобов'язань. *Приватне та публічне право*. 2017. № 1. С. 9-13.
5. Чванкін С. А., Петренко В. С. Щодо тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 20. С. 107-111.

Ключові слова: цивільний процес, виконавче провадження, виконавець, виконання рішення, документування фактів, тимчасові обмеження.

Keywords: civil process, enforcement proceedings, enforcement agent, execution of the decision, documentation of facts, interim measures.

Поліщук Павло Анатолійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу*

ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ РОДИННИХ ВІДНОСИН МІЖ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ

Встановлення факту родинних відносин між фізичними особами є одним із важливих напрямів окремого провадження в цивільному процесі України, особливо в умовах сьогодення, коли внаслідок воєнного стану значна частина населення стикається з втратою особистих документів та необхідністю підтвердження юридичних фактів.

Родинні відносини в юридичному сенсі розглядаються як кровна спорідненість між фізичними особами, яка має істотне значення для виникнення, зміни або припинення суб'єктивних прав та обов'язків.

Варто наголосити, що відповідно до загальноновизнаного підходу, родинні відносини відрізняються від шлюбних, оскільки відносини між подружжям базуються на укладенні шлюбу, а не на кровній спорідненості. Родинні зв'язки виникають виключно між особами, які мають спільних предків по прямій або бічній лінії споріднення.

У випадках, коли документальне підтвердження родинних зв'язків є неможливим або втраченим, фізичні особи вправі звернутися до суду для встановлен-

ня юридичного факту родинних відносин у порядку окремого провадження. Такий інститут забезпечує судовий захист прав громадян і сприяє відновленню їхнього правового статусу у відповідних правовідносинах.

Відповідно до частини першої статті 315 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення, розглядаються судами в порядку окремого провадження [1]. Згідно з положеннями глави 6 ЦПК України, процедура встановлення юридичних фактів охоплює визначення підсудності, подання заяви з дотриманням встановлених вимог, надання доказів, судовий розгляд, винесення рішення та його виконання.

Процесуальні особливості встановлення факту родинних відносин визначаються такими основними етапами:

По-перше, визначення підсудності. За загальним правилом, передбаченим статтею 316 ЦПК України, заява фізичної особи про встановлення юридичного факту подається до суду за місцем її проживання. У випадку, якщо заявник проживає за межами України, підсудність справи визначається за його клопотанням ухвалою судді Верховного Суду [1].

По-друге, вимоги до змісту заяви. Відповідно до статті 318 ЦПК України, заява має відповідати загальним вимогам щодо змісту процесуальних документів. Вона повинна містити обґрунтування підстав звернення до суду, зазначення конкретного юридичного факту, який потребує встановлення, опис доказів, які підтверджують наявність родинних зв'язків, та зазначення мети встановлення цього факту [1].

По-третє, докази. Цивільне процесуальне законодавство не містить вичерпного переліку доказів, що підтверджують родинні відносини. На практиці такими доказами можуть бути: свідоцтва про народження, документи органів РАЦС, записи в трудових книжках, довідки органів місцевого самоврядування, листи, фотографії, свідчення свідків.

Наприклад, у рішенні Богуславського районного суду Київської області від 10 січня 2023 року у справі № 368/2/23 суд визнав факт родинних відносин між заявником та спадкодавцем на підставі копій старих метричних записів, свідчень трьох свідків і листування між сторонами [2]. Інший приклад міститься у рішенні Личаківського районного суду міста Львова від 15 вересня 2022 року у справі № 464/8547/22, де суд встановив факт родинних відносин між братом і сестрою на підставі показань свідків та архівної довідки про спільне проживання без наявності офіційних актових записів [3].

По-четверте, строки розгляду справ. Строки розгляду справ даної категорії встановлені загальними правилами ЦПК України для окремого провадження. Відповідно до статей 293 та 247 ЦПК України, справа має бути розглянута не пізніше двох місяців із дня відкриття провадження у справі [1].

По-п'яте, вимоги до судового рішення. Як передбачено статтею 319 ЦПК України, рішення суду має містити обґрунтування встановленого факту, зазна-

чення мети його встановлення, аналіз поданих доказів, а також висновок суду щодо визнання чи невизнання юридичного факту [1]. Встановлений судом факт є підставою для отримання відповідних документів у компетентних органах, але не замінює сам документ.

Заявниками у справах про встановлення факту родинних відносин можуть бути різні категорії осіб:

По-перше, спадкоємці померлої особи, які мають право на спадкування як за законом, так і за заповітом. Належність особи до відповідної черги спадкоємців визначається ступенем спорідненості відповідно до положень книги шостої Цивільного кодексу України (статті 1258, 1261 ЦК України) [4].

По-друге, особи, які мають право на пенсію у зв'язку із втратою годувальника, відповідно до положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року № 1058-IV [5]. У разі відмови органами Пенсійного фонду у призначенні пенсії через відсутність належних доказів родинних відносин такі особи змушені звертатися до суду.

По-третє, інші фізичні особи, у яких наявність родинних зв'язків тягне виникнення прав або обов'язків, наприклад, у сфері соціального забезпечення або сімейних правовідносин.

Відповідно до судової практики к прикладу в особи (спадкоємця) у паспорті помилка в прізвищі, у зв'язку з чим не може оформити спадщину. Заявник звертається з заявою до суду про встановлення родинних відносин для оформлення спадщини, пославшись на п. 7 Постанови Пленуму ВСУ № 5 «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення», а саме: відповідно до п. 1 ст. 273 ЦПК суд вправі розглядати справи про встановлення родинних відносин, коли цей факт безпосередньо породжує юридичні наслідки, наприклад, якщо підтвердження такого факту необхідне заявникові для одержання в органах, що вчиняють нотаріальні дії, свідоцтва про право на спадщину, для оформлення права на пенсію в зв'язку із втратою годувальника [6].

Отже, суд немає права відмовити у відкритті провадження у справі, так як цивільно процесуальним законодавством України надано спосіб захисту порушеного права, а саме, встановлення юридичних фактів в порядку цивільного судочинства. Одна, виправлення помилки в документах є правом громадян, а не обов'язком. Так як, наявність самої помилки не може позбавляти особу права на спадщину однак затягує процес його оформлення.

Таким чином, встановлення факту родинних відносин є важливим елементом захисту суб'єктивних прав громадян, спрямованим на забезпечення безперервності правовідносин у сферах спадкування, пенсійного забезпечення, соціального захисту та інших життєво важливих питань. Процедура встановлення юридичного факту родинних зв'язків у судовому порядку гарантує можливість реалізації прав, які без належного підтвердження спорідненості були б недосяжними. В умовах зростаючих викликів, зокрема внаслідок воєнного стану, ця процедура набуває особливої ваги у забезпеченні соціальної справедливості та верховенства права в Україні.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. *Офіційний вісник України*. 2004. № 29. Ст. 1912.
2. Богуславський районний суд Київської області. Рішення від 10 січня 2023 р. у справі № 368/2/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/>.
3. Личаківський районний суд м. Львова. Рішення від 15 вересня 2022 р. у справі № 464/8547/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/>.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49–51. Ст. 376.
6. Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. № 5. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1995. № 2. С. 111–118.

Ключові слова: спадкування, родинні відносини, окреме провадження, цивільне судочинство

Keywords: inheritance, family relations, separate proceedings, civil proceedings

Русецька Оксана Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
приватний виконавець виконавчого округу Дніпропетровської області*

ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ

Важливою гарантією при виконанні судових рішень є право сторін виконавчого провадження на оскарження рішень, дій або бездіяльності державних, приватних виконавців та інших посадових осіб державної виконавчої служби при здійсненні виконання рішень.

Необхідно зазначити, що здійснення судового контролю за виконанням рішень у цивільному судочинстві зазнало певних змін відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень про судовий контроль за виконанням судових рішень» [1], а саме змін зазнали наступні статті ЦПК України : 148, 264, 265,